

14. Yevropeyska Khartiya mistsevoho samovryaduvannya, available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (access September 15, 2014).
15. Melnyk, A. and Adamyk, V. (2013), "Rehionalna polityka YeS ta Ukrainy v umovakh pohlyblennya superechnostey hlobalizatsiyi", *Zhurnal Yevropeyskoyi ekonomiky*, vol. 1, pp. 57–78.
16. *Zvit Svitovoho banku: Konsultatyvna pidtrymka reformy mistsevykh byudzhetyv* (2010), [The World Bank: Consultative support of reform of local budgets], QCBS-2.
17. Institute of Local Public Finance / Werner, J. and Shah, A. (2005), Equalisation and Local Taxation in Denmark, Norway and Sweden, available at: www.ilpf.de/ru/download/wp-02-2005.pdf (access September 15, 2014).
18. Fedyuk, V. (2009), "Rehionalnyy rozvytok u Shvetsiyi ta Ukraini", *Natsionalna bezpeka i oborona*, vol. 1, pp. 48–50.

УДК 330.341: 332 (477)

ІННОВАЦІЙНІ ДОМІНАНТИ ТА ВАЖЕЛІ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНІВ

Проскуріна Н.М., д.е.н., професор

*Запорізький національний університет,
Україна, 69600, м. Запоріжжя, ул. Жуковського, 66*

profauditp@ukr.net

У статті системно висвітлено важливість використання інвестиційних ресурсів у ринкових умовах господарювання. Розглянуто наслідки фінансово-економічної кризи в Україні та її вплив на розвиток регіонів. Розкриті особливості інноваційно-інвестиційної стратегії в контексті регіональної політики та визначено її необхідність. Сформовано систему цільових критеріїв реалізації інноваційної політики в промисловості регіонів. При цьому значну увагу приділено залученню іноземних інвестицій для розвитку окремих галузей підприємства та обґрунтуванню інструментарію ефективного їх використання. Запропоновано використання селективно-пріоритетного принципу реалізації інноваційної політики, необхідність застосування якого викликана обмеженими фінансовими та матеріально-технічними ресурсами. У сучасних умовах скорочення фінансових джерел реального інвестиційного процесу автор статті пропонує ряд механізмів з активізації та підвищення ефективності інвестиційного забезпечення промисловості регіонів, які вимагають їх реалізації як на державному, так і на регіональному рівні, а також на рівні окремих підприємств галузі. Наголошено на необхідності посилення державного впливу на економіку промисловості, перш за все, через удосконалення системи оподаткування, як найбільш вагомому засобу державного регулювання. Окреслено основні фактори, що сприяли скороченню фінансових джерел реального інвестиційного процесу на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки. Досліджено проблеми формування комплексної стратегії інноваційного розвитку промислових регіонів, що адекватна принципам виходу з кризи та подальшого сталого розвитку регіонів. Визначено мету, а також запропоновано алгоритм формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку регіону. Автором обґрунтовано механізм системоутворюючих регуляторів активізації інвестиційного процесу щодо прискорення реалізації інноваційних трансформацій у промисловості регіонів. Розроблені пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку промислового регіону дозволили сформувати комплекс заходів формування загального сприятливого інвестиційного клімату в межах регіону, необхідних для ефективної реалізації цільової стратегії інноваційного розвитку промисловості регіону.

Ключові слова: стратегія, промисловість, регіони, технологічне переозброєння, інноваційний розвиток, механізм, інвестиції, потенціал.

Проскуріна Н.Н. ИННОВАЦИОННЫЕ ДОМИНАНТЫ И РЫЧАГИ ВЛИЯНИЯ НА РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕГИОНОВ / *Запорожский национальный университет, Украина*

В статье системно освещена важность использования инвестиционных ресурсов в рыночных условиях хозяйствования. Рассмотрены последствия финансово-экономического кризиса в Украине и их влияние на развитие регионов. Раскрыты особенности инновационно-инвестиционной стратегии в контексте региональной политики и определена ее необходимость. Сформирована система целевых критериев реализации инновационной политики в промышленности регионов. При этом значительное внимание

уделено привлечению иностранных инвестиций для развития отдельных отраслей предприятия и обоснованию инструментария эффективного их использования. Предложено использование селективно-приоритетного принципа реализации инновационной политики, необходимость применения которого вызвана ограниченными финансовыми и материально-техническими ресурсами. В современных условиях сокращения финансовых источников реального инвестиционного процесса автор статьи предлагает ряд механизмов по активизации и повышению эффективности инвестиционного обеспечения промышленности регионов, требующих их реализации, как на государственном, так и на региональном уровне, а также на уровне отдельных предприятий отрасли. Отмечена необходимость усиления государственного влияния на экономику промышленности, прежде всего, путём совершенствования системы налогообложения как наиболее весомого средства государственного регулирования. Определены основные факторы, способствовавшие сокращению финансовых источников реального инвестиционного процесса на современном этапе развития отечественной экономики. Исследованы проблемы формирования комплексной стратегии инновационного развития промышленных регионов, которая адекватна принципам выхода из кризиса и дальнейшего устойчивого развития регионов. Определены цели, а также предложен алгоритм формирования стратегии инновационно-инвестиционного развития региона. Автором обоснован механизм системообразующих регуляторов активизации инвестиционного процесса по ускорению реализации инновационных трансформаций в промышленности регионов. Разработанные предложения по совершенствованию организационно-экономического обеспечения инновационного развития промышленного региона позволили сформировать комплекс мероприятий формирования общего благоприятного инвестиционного климата в пределах региона, необходимых для эффективной реализации целевой стратегии инновационного развития промышленности.

Ключевые слова: стратегия, промышленность, регионы, технологическое перевооружение, инновационное развитие, механизм, инвестиции, потенциал.

Proskurina N.N. INNOVATIVE DOMINANTS AND LEVERS OF INFLUENCE ON DEVELOPMENT INDUSTRY REGIONS / *Zaporizhzhya National University, Ukraine*

The article highlights the importance of investment resources usage in market conditions. The effects of the financial and economic crisis in Ukraine and their impact on the development of the regions are observed. The features of innovative investment strategy in the context of regional policy are disclosed. It need is determined as well. The target criteria system of innovation policy realization in the regions' industry is formed. Considerable attention is paid to attract foreign investment for the development of the particular branches of the enterprise and to the justification of the effective tools to use them. It was offered to use the selectively-priority approach to implement the innovation policy, the need for which is caused by the limited financial and logistical resources. In modern conditions of reducing the financial sources of the real investment process, the author offers a number of mechanisms to activate and increase the efficiency of the investment support for regions' industry. It requires its implementation both at national and regional level, as well as at the level of individual companies in the industry. It is noticed the need to enhance the government influence on industrial economics, foremost by improving the taxation system as the most significant means of state regulation. The main factors, that facilitate the reduction of the real investment process financial sources at the modern stage of the national economy development, are defined in the article. It was investigated the problems of the formation a complex strategy of industrial regions innovative development, that is adequate to principles of recovery and future sustainable development of the regions. The goals and objectives were defined, as well as an algorithm strategy formation of innovation and investment development of the region was offered. The author found the mechanism of system-regulators to activate investment process to accelerate the implementation of innovative transformations in the regions industry. It was developed the proposals to improve the organizational and economic procuring of industrial region innovative development, allowing forming a set of measures to form a common favorable investment climate within the region, that are necessary for the effective implementation of the industry innovative development targeted strategy.

Key words: strategy, industry, regions, technological modernization, innovative development, mechanism, investment, potential.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За роки переходу до ринкової економіки значно скоротилися фінансові джерела реального інвестиційного процесу: скоротилася питома вага бюджетних коштів в інвестиціях в основний капітал, підірвані внутрішні джерела накопичення підприємств (прибуток та амортизаційний фонд), украй низька частка банківського сектора у фінансуванні капітальних вкладень, не працює механізм трансформації заощаджень населення в інвестиції в реальну сферу економіки; результати приватизації державної власності, на яку робилися ставки по залученню додаткових інвестиційних ресурсів, виявилися мізерними: ціна реалізації державної власності була занижена в десятки і навіть сотні раз, багато підприємств після

приватизації були перепрофільовані зі шкодою для економіки народного господарства. У цих умовах гостро постало питання розробки комплексу заходів з активізації та підвищення ефективності інвестиційного процесу в галузях промисловості регіонів країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичним аспектам узагальнення проблем стійкого інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості регіонів, удосконаленню процесів інвестування промисловості регіональних економічних систем присвячені праці вітчизняних учених В. Амітана, В. Геєця [1], М. Корецького, О. Дадія [2], Я. Жаліла, С. Покропивного [3], Є. Хлобистова, О. Царенко [4], Т. Уманець та інших. Проте, незважаючи на значну кількість проведених досліджень, проблематика інноваційного розвитку промисловості регіональної економічної системи України перебуває лише на початковому етапі. Потребують ґрунтовного опрацювання заходи, засоби та регулятори організаційно-економічного впливу щодо прискорення науково-технічного і технологічного переозброєння промисловості в межах регіону.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою статті є обґрунтування механізму, системоутворюючих регуляторів активізації інвестиційного процесу щодо прискорення реалізації інноваційних трансформацій у промисловості регіонів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Підвищення конкурентних переваг промисловості регіону багато в чому залежить від успішного рішення проблем виробничо-технічного і технологічного переозброєння галузі. Зараз практично у всіх галузях промисловості України спостерігається різке погіршення стану виробничого апарату, почалося його скорочення, що загрожує втратою економічного потенціалу галузі. У період економічної кризи зазнала кризи і науково-технічна сфера, різко знизився попит на новітні технічні і технологічні розробки через відсутність фінансового забезпечення, невідпрацьованість системи охорони інтелектуальної власності, труднощі з інформаційним забезпеченням, падінням престижності наукової праці тощо. Так, суттєво скоротилася кількість патентних заявок, що подаються (за 7 років з 2001 по 2010 рік падіння склало 11%); чисельність персоналу, який зайнятий науковими дослідженнями і розробками нової техніки і технологій, протягом 7 років зменшилась у 2,6 разу; число інноваційно-активних підприємств по Україні за період з 1995 р. по 2010 р. зменшилося приблизно на 10%, а в промисловості – майже на 40%.

Початок 90-х років знаменувався різким падінням обсягів виробництва продукції вітчизняної промисловості, яке обумовлене багато в чому недостатнім використанням виробничих потужностей [4]. Слід відмітити, що впродовж 60-90-х років середній рівень завантаження потужностей американської економіки був близько 83% [5]. В Україні останніми роками завантаження потужностей залишається на рівні половини всього виробничого потенціалу національної економіки, а в промисловості ситуація ще гірша – близько 20-30% [2]. Багато не завантажених потужностей унаслідок їхнього технічного стану, фізичного і морального зносу, логічної незв'язаності потужностей, ресурсно-сировинних обмежень вже втрачені для національної економіки. Без реконструкції неможливо залучити їх у промислове виробництво. На думку автора, не можна розраховувати на поліпшення фінансового стану галузі і накопичення ресурсів для інвестицій, не звільнивши вітчизняну промисловість від потужностей, що не використовуються.

Через брак капітальних інвестицій та амортизаційну політику в країні зростає фізичне і моральне старіння основних засобів (ОЗ), особливо технологічного обладнання. Визначено, що середній вік обладнання в промисловості – 19,4 року, який знаходиться за межею критичного віку (під критичним віком розуміємо фактичний середній вік обладнання, за межами якого воно вибуває через зношеність). У 1985 р., за даними статистичної звітності, критичний вік складав 12 років, у 1992 р. – 13 років [3, с. 104]. Частка обладнання, старша за

критичний вік, тривалий час (до 1992 р.) складала 30% від усього парку обладнання. Середній вік обладнання також не перевищував 12 років. Після 1992 р. ситуація значно погіршилася та до 2010 р. зросла частка обладнання старших вікових груп, збільшився середній вік обладнання, збільшилася частка обладнання в критичному віці.

Безперечно, на такому морально й фізично зношеному обладнанні неможливо перейти до розширеного відтворення, забезпечити випуск конкурентоспроможної продукції, зниження витрат на виробництво за рахунок ресурсозбереження та підвищення продуктивності праці. Результатом використання застарілих ОЗ є також зростаюча небезпека техногенних катастроф [3]. Серед головних причин погіршення стану відтворення ОЗ у промисловості – відсутність у країні активної вираженої амортизаційної політики, адаптованої до кризових явищ в економіці, а також "Закону про амортизацію". Процес старіння парку обладнання зумовлений повільними темпами його оновлення в результаті зниження обсягів інвестицій на оновлення ОЗ.

Треба відзначити, що оновлення виробничого потенціалу здійснювалося в основному за рахунок введення нових засобів при недостатній частці вибуття. Так, загальний коефіцієнт оновлення основних засобів у промисловості складав за період з 2000 р. по 2012 р. від 5,2% до 11,3% (тобто у 2012 р. значення коефіцієнта оновлення ОЗ досягнуто рівня 1970 р.), у т.ч. введення нових ОЗ – (від 2,6% до 4,7%). Коефіцієнт вибуття ОЗ за аналізований період складав у промисловості від 4,3% до 7,1%, у т.ч. ліквідація засобів (0,7%-1,2%). Таким чином, станом на 01 січня 2013 р. коефіцієнт вибуття ОЗ галузі складав 7,1% при коефіцієнті оновлення ОЗ – 11,3%. Отже, практика оновлення основних засобів галузі в межах регіону повинна удосконалюватися шляхом приведення циклу оновлення до терміну, що дорівнює нормативному терміну амортизації. Для цього потрібно забезпечити необхідне вибуття і заміну застарілих основних засобів. Інтенсифікація виробництва вимагає першочергового напрямку нових ОЗ на відшкодування вибуття застарілих діючих, а не на розширення ОЗ.

Кризова ситуація в промисловості, скорочення обсягів виробництва виявилися однією з причин кризи вітчизняного машинобудування для підгалузей легкої промисловості. Крім падіння попиту на технологічне обладнання з боку підприємств швейної, трикотажної, взуттєвої й інших підгалузей легкої промисловості, криза у вітчизняному машинобудуванні стала результатом непродуманої приватизації підприємств галузі, розпаду СРСР і розриву технологічних зв'язків тощо [6]. Науково-дослідна та дослідно-конструкторська база швейного машинобудування щорічно розпадається. Припинили існування окремі конструкторські бюро з розробки промислових швейних машин; ліквідовані експериментальні цехи, у яких створювалися дослідні і експериментальні зразки машин.

Для стабілізації становища в промисловості регіонів України необхідно створити сприятливі умови для підприємств-виробників щодо звільнення виробництва від обладнання, яке не використовується; ввести спрощений порядок консервації не завантажених потужностей із звільненням таких активів від оподаткування; зменшити ставку податку на прибуток при списанні та виведенні з експлуатації морально застарілого і зношеного обладнання. На регіональному рівні повинні вирішуватися питання формування та розвитку інфраструктури ринку обладнання, що було у використанні, сприяння підприємствам малого і середнього бізнесу в придбанні такої техніки. Для збереження промисловості регіонів необхідно прискорити оновлення її виробничого потенціалу, слід перейти з екстенсивного на інтенсивний процес оновлення парку обладнання. Для цього необхідно замінити фізично та морально застарілі види обладнання новим устаткуванням, що володіє кращими техніко-економічними характеристиками (коефіцієнт вибуття ОЗ повинен бути близько 10-13%, замість 7,1%).

Середньорічний коефіцієнт оновлення ОЗ промисловості регіонів необхідно, на наш погляд, підвищити до 15-18% замість 11,3%. При цьому від $\frac{1}{2}$ до $\frac{3}{4}$ нового обладнання повинно йти на відшкодування вибуття. Необхідно відійти від практики "простого" нарощування парку

обладнання. Слід забезпечити відповідність між кількістю робочих місць та можливостями забезпечення їх трудовими ресурсами; треба обмірковано підходити до технічних та інвестиційних умов формування парку обладнання.

Сьогодні виникає об'єктивна потреба посилення державного впливу на економіку промисловості, перш за все, через удосконалення системи оподаткування як найбільш вагомому засобу державного регулювання. На думку автора, вважається доцільним звільнити від оподаткування ту частину прибутку підприємств, яка спрямовується на технічне переозброєння виробництв, введення нових робочих місць тощо. Аналіз виробничо-технічного і технологічного потенціалу промисловості регіонів країни показав необхідність першочергового перегляду інноваційної політики країни в цілому і промисловості, зокрема. Розробка та реалізація інноваційної політики в промисловості повинна здійснюватися паралельно на державному та регіональному рівнях. Необхідність регіоналізації інноваційного розвитку обумовлена рядом факторів: специфікою науково-технічного, технологічного та виробничого потенціалу регіонів, кадровим забезпеченням, особливостями регіонального формування інноваційної інфраструктури, впливом інновацій на соціальні й екологічні проблеми регіону, переважно регіональним характером створення і розвитку малого підприємництва в інноваційній сфері.

Для розробки раціональної регіональної інноваційної політики в промисловості необхідно визначити сучасний стан та вузлові проблеми галузей, стримуючи її розвиток. Наприклад, легка промисловість регіонів відноситься до галузей, що характеризуються в даний час значним технічним відставанням, не здатним в короткі терміни ефективно вийти на зовнішні ринки, але за якими доцільно зберегти значну частку внутрішнього ринку. Найважливішими першочерговими завданнями є: негайне оновлення активної частини основних виробничих засобів у галузі; формування та розвиток інфраструктури інноваційної діяльності; розробка та вдосконалення законодавчо-правового забезпечення інноваційної діяльності; стимулювання внутрішнього і зовнішнього попиту на інноваційну продукцію [7].

Інноваційна політика в промисловості регіонів повинна бути направлена на досягнення таких результатів:

- поліпшення споживчих властивостей продукції на основі технічного оновлення і модернізації ОЗ, автоматизації і комп'ютеризації процесів проектування і виготовлення продукції промисловості, орієнтації виробництва на найбільш затребувані, сучасні моделі продукції;
- атестація виробництв та акредитація підприємств, стандартизація та сертифікація всієї продукції, що випускається в галузі;
- широке упровадження матеріалозберігаючих технологій виробництва, використання екологічно чистих матеріалів і технологій виробництва.

Регіональні власті можуть стимулювати технологічну й інноваційну активність шляхом прямого фінансування із коштів бюджетів суб'єктів держави, з частковим або повним звільненням від місцевих податків і зборів, пільгами по сплаті державних податків, які надходять до місцевих бюджетів, шляхом надання прямої підтримки при формуванні інфраструктури інноваційної діяльності тощо. Можливо, створення регіональними органами влади спільних з комерційними, науково-дослідними, навчальними та суспільними структурами регіональних інноваційних центрів, що надають різні послуги підприємствам промисловості, які сприяють залученню в регіон інноваційних вітчизняних та зарубіжних інвестицій.

Одним із принципів реалізації інноваційної політики повинен стати селективно-пріоритетний, необхідність застосування якого викликана обмеженими фінансовими та матеріально-технічними ресурсами [1]. Свідомий вибір першочергових проблем дозволить сконцентрувати ресурси на досягненні найважливіших цілей. Протягом перших 2-3 років

пріоритетними повинні бути високоефективні проекти, що окупаються в короткі терміни, інвестувати які разом з приватними інвесторами може і держава, розподіляючи при цьому і частину ризиків.

Вибір пріоритетів на державному рівні відбувається з урахуванням ряду факторів: національні цілі, необхідність рішення найважливіших проблем конкретного періоду, реалізація сучасних наукових досягнень, реальні можливості галузевої науки. Пріоритети галузевої інноваційної діяльності в регіонах визначаються, з одного боку, з урахуванням державних інтересів, з іншого – на базі цілей соціально-економічного розвитку регіону.

Іншим принципом реалізації інноваційної політики є асиміляція зарубіжного досвіду. Відомі декілька моделей асиміляції зарубіжного досвіду [5]: моделі стратегій "перенесення", "запозичення", "нарощування". Регіональна інноваційна політика, як показує зарубіжний досвід останніх десятиліть і аналіз можливостей науково-технічного потенціалу регіону, може включати елементи всіх вищезазначених моделей. Вона повинна проводитися через лізинг обладнання, імпорт новітніх технологій, товарні кредити, науково-технічні ліцензії, надання та обмін науково-технічної інформації, передачу виробничих знань та досвіду, участь в міжнародних конференціях та симпозіумах. Проте не можна спиратися тільки на імпорт техніки і технологій, оскільки "наслідувальна" стратегія приводить тільки до посилювання технологічної залежності, уповільнення зростання кваліфікації наукових кадрів, відставання наукових шкіл і економічної відсталості. Одночасно із запозиченням технічних досягнень інших країн у регіонах України повинен відбуватися активний процес технічного розвитку, створення своїх наукових колективів, здатних самостійно проводити модернізацію виробництва [2]. Заходи в галузі технічного і технологічного переозброєння промисловості, як на рівні держави, так і на рівні окремих підприємств, повинні бути направлені не на пасивний "наслідувальний" розвиток, а на активне, наступальне щоденне просування.

У сучасних умовах для проведення технологічного переоснащення підприємства галузі вимушені орієнтуватися в основному на свої власні внутрішні джерела фінансування (прибуток і амортизаційний фонд). Важливим джерелом фінансування ОЗ є амортизаційний фонд. На державному рівні розглядаються питання вдосконалення амортизаційної політики. Проте ряд питань дотепер вимагає рішення, а саме: прискорена амортизація ОЗ застосовна тільки для високоефективних і високотехнологічних видів обладнання; після припинення переоцінки ОЗ за рішенням уряду додаткова амортизація не включається в собівартість; підприємства використовують єдині норми амортизаційних відрахувань, які не враховують моральний знос обладнання; збиток від неповної амортизації такого обладнання за чинним податковим законодавством не є підставою для зменшення бази оподаткування. Автор вважає, що необхідно позбавляти підприємства податкової пільги у формі права на прискорену амортизацію, якщо амортизаційний фонд не інвестується та використовується за іншим призначенням. Уже зараз треба розглядати можливість і доцільність централізації амортизаційних засобів для вирішення важливих галузевих проблем холдингів, фінансово-промислових груп та інших об'єднань. У теперішній час доцільно ширше застосовувати прискорену амортизацію, при якій відбувається списання більшої частини вартості об'єкта в першій половині нормативного терміну експлуатації разом з наданням підприємствам права самостійного визначення відсотка амортизаційних відрахувань з урахуванням специфіки їх ОЗ, нормативних термінів їх експлуатації.

Привабливим методом фінансування капітальних інвестицій у промисловості для середніх і дрібних, але прибуткових і конкурентоздатних підприємств, є лізинг.

Лізинг забезпечує промисловим підприємствам регіонів можливість отримати в користування широкий асортимент промислового та іншого спеціального обладнання, транспортні засоби в спеціалізованих лізингових компаніях без здійснення значних одноразових капітальних витрат. Включення лізингу в інвестиційні програми промислових підприємств дозволяє також покращити планування та організацію інвестиційного процесу.

Адже більшість угод за ним укладається за фіксованими ставками і на попередньо узгоджених умовах.

Висока результативність лізингу може бути забезпечена наявністю спеціального законодавства, що регламентує права та обов'язки сторін і взаємоузгодженого із законами про податки, про банки і банківську діяльність, про страхову справу, про заставу, про іноземні інвестиції тощо. Зростанню лізингових компаній буде сприяти рішення таких проблем, як розповсюдження на лізингові компанії пільг, що надаються банкам і кредитним установам при видачі інвестиційних кредитів; перегляд правила амортизації лізингового майна. Доцільно розглянути порядок прискореної амортизації замість існуючої процедури, затвердженої Мінфіном. У сучасних умовах актуальним є створення та активізація регіональних агентств або центрів лізингу, до функцій яких може входити: встановлення контактів з вітчизняними фірмами – потенційними організаторами лізингу з метою розробки типових документів та організації практичної роботи; складання міжнародних контрактів з лізингодавцями та потенційними клієнтами в Україні, адаптація зарубіжної системи лізингу до вітчизняних умов тощо; проведення рекламних та навчальних заходів (конференції, семінари, симпозіуми, курси, телебачення, радіо тощо); надання юридичної, консалтингової та інформаційної допомоги.

Важливим механізмом реалізації інноваційних трансформацій у промисловості регіонів є прискорення її модернізації й технічного переозброєння. Технічне переозброєння промисловості може бути здійснене тільки за державної підтримки, яка повинна реалізовуватися у двох напрямках: а) зниження витрат на придбання обладнання; б) створення зацікавленості банків у кредитуванні такого технічного переозброєння. Для цього, на думку автора, необхідно: а) звільнити від мита та ПДВ технологічне обладнання, яке не виробляється в Україні та закуповується за межами країни; б) надати банкам пільги по податках при кредитуванні технічного переозброєння; в) створити державне підприємство або підприємство за державною участю по лізингу технологічного обладнання для промисловості з субсидованим відсотком за кредит. Усі перелічені засоби повинні бути відображені в нормативно-правовій базі, яка буде прийнята на законодавчому рівні.

В умовах скорочення фінансових джерел реального інвестиційного процесу автор статті пропонує ряд механізмів з активізації та підвищення ефективності інвестиційного забезпечення промисловості регіонів, які вимагають їх реалізації як на державному, так і на регіональному рівні, а також на рівні окремих підприємств галузі. На державному рівні необхідне сприяння розширенню можливостей залучення зовнішніх ресурсів інвестування, формування загального сприятливого інвестиційного клімату в Україні, розробка та реалізація державних програм підтримки регіональних інвестицій.

Нарощування централізованих інвестицій у промисловість можливе при збільшенні бюджетних доходів держави та повинне здійснюватися при посиленні контролю за цільовим використанням бюджетних коштів та створення умов, що дозволяють підвищити ефективність таких інвестицій. Для повернення підприємствам коштів, втрачених в період інфляційних процесів за роки перебудови, доцільно використовувати механізм цільової грошової емісії. Це може здійснюватися шляхом випуску акцій у власність держави на суму капіталу, що імітується з подальшим перерозподілом контрольного пакету акцій на багатьох приватизованих підприємствах. Це дозволить державі активно підтримувати вітчизняних товаровиробників, сприяти нормальному розвитку господарської діяльності підприємств галузі. Підтримка інвестиційного процесу (як на державному, так і на регіональному рівні) повинна будуватися на принципі платності у фінансових відносинах між державою та підприємствами. Тобто підприємства, які отримали державну підтримку, після закінчення певного періоду часу та в міру окупності інвестиційних проектів повинні сплатити раніше отриману підтримку. Державна підтримка підприємств повинна здійснюватися не безкоштовно, а з використанням механізму протекціоністського інвестиційного кредиту. В цьому випадку доходи бюджету безперервно будуть поповнюватися, і держава зможе постійно розширювати свою інвестиційну діяльність.

Участь держави в інвестиційній діяльності не повинна зводитися тільки до збільшення обсягів інвестицій. Активізація державної участі в інвестиційному процесі повинна виявлятися в посиленні економічного регулювання інвестиційної діяльності, створенні сприятливого інституціонально-правового та економічного середовища, що стимулює зростання приватних інвестицій (системи державних гарантій для інвесторів, страхування інвестицій тощо), сприянні розвитку інвестиційної інфраструктури, створенні механізмів, що забезпечують напрям грошових потоків в розвиток виробництва. У сучасних умовах недостатнього обсягу власних коштів у підприємств промисловості для інвестиційного розвитку, дефіциту бюджетного фінансування в розвиток регіонального промислового комплексу, найважливішою задачею стає залучення коштів приватних інвесторів або крупних корпоративних структур для участі в реалізації спільних промислових проєктів. У зв'язку з цим постає необхідність вдосконалення податково-бюджетних відносин, що дозволить врегулювати формування бюджетів та прибутку підприємств, зокрема базових. Інвестиційний та інноваційний потенціал залежить від роботи банківської системи, насамперед, формування кредитних ресурсів. В умовах переходу до ринку пріоритетний розвиток одержували комерційні банки. Раніше особлива роль надавалася Ощадбанку, що пояснюється, перш за все тим, що в ньому була зосереджена велика частина внесків населення [5, с. 85]. Слід зазначити, що одним з найважливіших ресурсів є саме особисті заощадження населення, які в усьому світі утворюють основу довгострокових інвестицій. Але впала довіра населення до банківської системи, і для її відновлення необхідна відповідна організація системи захисту приватних внесків.

Більшість підприємств промисловості регіонів країни характеризується нестійким фінансовим становищем, нездатністю надати ліквідне забезпечення позик, відсутністю кваліфікованих фахівців у галузі фінансів, які мають професійний досвід залучення капіталу. Основним джерелом довгострокового фінансування таких підприємств є капітал приватних вітчизняних та іноземних інвесторів. На наш погляд, ефективне залучення інвестиційних ресурсів у цих умовах можливе на основі використання механізму розміщення акцій підприємств галузі в потенційних інвесторів, що широко використовується за кордоном, наприклад, у США [7]. Основні етапи пропонованого механізму залучення інвестиційних ресурсів – це розробка на підприємствах інвестиційних проєктів, випуск та розміщення цінних паперів підприємств на фондовому ринку, придбання інвестором акцій підприємства, надходження інвестиційних ресурсів на підприємство, фінансування інвестиційного проєкту, отримання прибутку підприємством від реалізації проєкту, виплата дивідендів інвестору. Це дозволить значно розширити круг потенційних інвесторів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, для реалізації цільової стратегії інноваційного розвитку промисловості регіону автор вважає, що важливими заходами з формування загального сприятливого інвестиційного клімату в межах регіону є такі: підвищення ефективності інституціонального середовища для інвестиційної діяльності, що формується; зниження темпів інфляції і реальної банківської відсоткової ставки до рівня, що стимулює інвестиції у виробництво; забезпечення гарантій інвестицій вітчизняних та іноземних інвесторів, зв'язаних, в широкому сенсі, із забезпеченням гарантій власності; створення організацій за державною участю в страхуванні інвестицій від економічних і політичних ризиків; участь України в міжнародних угодах зі страхування і гарантій інвестицій; формування фінансової інфраструктури інвестиційного процесу, що адекватна ринковій економіці; нормалізація платіжно-фінансової дисципліни; створення відповідного податкового режиму, який направлений на стимулювання інвестиційної діяльності; введення диференційованого підходу як у наданні пільг, так і в обмеженні діяльності іноземних інвесторів; розвиток і вдосконалення механізму стимулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні (гарантійні зобов'язання суб'єктів України, регіональні резервні фонди, регіональні і міжрегіональні організації і служби сприяння інвестиціям, вільні економічні зони).

ЛІТЕРАТУРА

1. Геєць В. Спеціальні економічні зони: "чорні діри" чи точки економічного зростання? [Електронний ресурс] / В. Геєць, В. Семиноженко // Дзеркало тижня. — 2006. — № 44(623). — Режим доступу до газети : <http://www.dt.ua/2000/2020/55122/>.
2. Корецький М. Х. Інноваційний процес в АПК і перспективи його розвитку : монографія / М. Х. Корецький, О. І. Дацій. — Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2001. — 144 с.
3. Покропивний С. Ф. Регулювання територіального розвитку: стратегія і ефективність / С. Ф. Покропивний, В. М. Колот. — К. : КНЕУ, 2003. — 352 с.
4. Царенко О. В. Основні напрямки та заходи поліпшення державної підтримки формування конкурентних переваг підприємств легкої промисловості регіонів / О. В. Царенко // Вісник Сумського національного аграрного університету. — Суми : СНАУ, 2009. — № 1(26). — С. 371—375. — (Серія "Фінанси і кредит").
5. Уотермен Р. Фактор обновления: Как сохраняют конкурентоспособность лучшие компании / Р. Уотермен ; пер. с англ. В. Т. Рысина. — М. : Прогресс, 1988. — 368 с.
6. Чумаченко Н. Г. Очерки по экономике региона / Н. Г. Чумаченко. — К. : Наук. думка, 1995. — 338 с.
7. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития / Й. А. Шумпетер. — М. : Прогресс, 1982. — 176 с.

REFERENCES

1. Geets, V. and Seminozhenko, V. (2006), "Special economic zones: "black holes" or points of the economy growing?", *Dzerkalo tizhnya*, no. 44, available at: www.dt.ua/2000/2020/55122/ (access September 15, 2014).
2. Koretskiy, M.H. (2001), *Innovatsiyniy protses v APK i perspektivi yogo rozvitku* [An innovative process is in APK and prospects of his development], monograph, Nauka i osvita, Dnipropetrovsk, Ukraine.
3. Pokropivniy, S.F. and Kolot, V.M. (2003), *Regulyuvannya teritorialnogo rozvitku : strategiya i effektivnist* [Adjusting of territorial development : strategy and efficiency], KNEU, Kyiv, Ukraine.
4. Tsarenko, O.V. (2009), "Basic directions and events of improvement of state support of forming of competitive edges of enterprises of light industry of regions", *Visnik Sumskogo natsionalnogo agrarnogo universitetu*, vol. 1(26), pp. 371-375.
5. Uotermen, R. (1988), *Faktor obnovleniya: kak sokhranyayut konkurentosposobnost' luchshie kompanii* [Factor update: how the best companies remain competitive], Translated by Rysina, V.T., Progress, Moscow, Russia.
6. Chumachenko, N.G. (1995), *Ocherki po ekonomike regiona* [Essays on the economy of region], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
7. Shumpeter, Y.A. (1982), *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya* [Theory of economic development], Progress, Moscow, Russia.

УДК 332.135

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЦІЛЕОРІЄНТОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Рогова О.В., к.е.н., асистент

*Чернігівський національний технологічний університет
Україна, 14027, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95*

asOVR@ukr.net

У статті розглянуто передумови розвитку транскордонного співробітництва в Україні. Проведена оцінка результативності економічного співробітництва прикордонних регіонів держави. Визначено, що основними тенденціями євро регіонального співробітництва є незначна питома вага країн-партнерів по євро регіональному співробітництву в зовнішньо-торгівельному обороті областей; відсутність додаткових інвестицій в регіони. Зроблено висновок, що діяльність у межах євро регіонів не має економічного спрямування. Зазначено сприятливі чинники для розвитку євро регіонального співробітництва України, такі як географічне положення, достатньо розвинуті двосторонні зв'язки з країнами-членами ЄС, досвід